

Horváth Ildikó
A SÍRÓ HARMONIKÁS

(Tolnai Ottó nyomán)

Hetente elmegyek a Tétény téri ócskapiacra. Pontosan nem tudnám megmondani, miért. Persze vásárolok is ezt-azt, mindig találok egy övet, egy könyvet, valamit. Talán inkább a zsongás miatt. Nem tudom. Olyan hús-vér élet van ott, szeretem látni, érezni a szagát, a ritmusát.

Ó, a bécsi Flohmarkt! Vagy a párizsi Vanves! Ott vettem az asszony-nak azt a karmazsinvörös gyűrűt. Egy ideje nem viseli.

Kicsit aggódom a tétényi piac miatt, múltkor az a hír járta, hogy bezárják, vagy legalábbis elköltöztetik.

Ó, egykori portyázásaim, szent és profán elvegyüléseim!

Tényleg nincs szebb érzés számomra, mint régi könyvek, ósdi bútor-darabok, barkácseszközök, színes csebrek, kovácsoltvas lámpák, tük-rök, gyertyatartók és keretes képek közt bolyongani.

A bódében kávé iszom, csokis lángossal, néha egy kis konyakot is kérek bele. Ha megéhezem, bekapok egy-két miccset jó sok mustárral. Mindig hosszú a sor, de közben szól a muzsika, húzzák az utcazenészek, zajlik az élet.

Az ószer kívülről egy lepukkant nyitott hodály, belülről meg egy olasz nagycsalád udvara, tele váratlan vendéggel, lármával, civakodással. Szeretek a kopottan tarkálló cipősorok közt bóklászni. Mennyi elnyűtt életet cipeltek ezek! S vajon hová, merre? A ruhaturkálónál nagy a tolongás, röpködnek a szoknyák, blúzok, pizsamák. A bizsufelhozatal elég gyenge, csilivili gyöngyök, nyakbavalók.

Ahogy a bódémhoz közeledek, érzem, van valami a levegőben, de fogalmam sincs, mi lehet. Hallom a búsan zengő harmonikaszót, látom a harmonikást, egyedül ül egy tuskón vagy mifélén, és játszik. Beállok a sorba, érdeklődöm, hogy mi van. Kora reggel óta megállás nélkül húzza, és csorognak a könnyei, mondják a jóléertesültek. De ki ez az ember, és mi van vele, kérdem. Semmi, csak ül itt, és húzza. Pillana-

tokra hagyja abba csak, míg behúz egy fél deci konyakot, és muzsikál tovább. Egy fél deci konyakot? Igen, hármat kért már. És egyvégtében csorog a könnye.

Odafordulok, és jobban megnézem. Valóban sír. Nem, nem is sír, csak vég nélkül folyik a könnye. Olyan kortalan figura, harminc vagy negyven lehet. Ül azon a kis sámlin, enyhén hajlong, a harmonikát pumpálja, nyomkodja a billentyűket, és csorog a szeméből a lé. Ugyanazt a szomorkás dallamot húzza. Szakálla, kopott zakója sósan-nedvesen tapad rá, szinte érezni nyirkos bőrének borzongását, és látni, ahogy percről perce apad. Vajon mikor apadunk ki végleg, tűnődöm, mennyi tartalék van bennünk? Rendelek egy konyakot, és felhúszom. Ki lehet ez az ember, mi történt veled, kérdelem a szomszéd bámészkodót. Nem tudja, csak azt, hogy három konyakot rendelt, s míg felhúzta, nem muzsikált, de a szeméből továbbra is csorgott a könny, bele a konyakba.

Átsétáltam a turkálóvadonba. Meleg kabátokat próbálgattam, az egyik egész jól passzolt rám, lamentáltam, megvegyem-e, hiányzik két gombja, visszatettem. Közben fél szemmel a harmonikást vizslattam. Ott ült. Muzsikált.

Továbbmentem. Beletúrtam a szakadt fülű puha plüssmacik, dinók tengerébe. Aztán a motoros cuccok, sisakok, bórszerkók között bóklásztam. Pár éve adtam el a motorbiciklit, kicsit visszahozta a robogós idők hangulatát. Aztán a kancsók, tálak, csuprok felé indultam, mennyi gyönyörűség! Amott meg a takarók, rojtos függönyök, kiabálás, alkudozás. Istenem, te alkudoztál valaha? Persze, nem válaszol. De bizonyára ő is szereti ezt a zsongást.

Visszakanyarodtam az emberünkhöz. Minden változatlan, a szívbe markoló dallam, a hajlongás meg a könnyek. Zakóján vékony csíkokban serceg a kicsapódott só. Könnyei talán sűrűbbek, kisebb sóhegy marad utána csak. Már nem állják körbe, nem bámulják annyian, talán megszokták a látványt.

Bedobom a harmadik konyakot, és indulok hazafelé. Útközben hallom az összedugott fejek sustorgását: az ószeren sír egy harmonikás.

Hol jártál, Apa, kérde otthon a kisfiam, s mért ilyen vérmes a szemed? Te sírtál, Apa?!

Én?! Dehogyan sírtam, fiam, mit is képzelsz!

SVEJK ÉS VAN GOGH
MENYASSZONYA

Május 31-én rendeletet adott ki az ezredes elvtárs: a közkatonák útban a katonai egység felé és onnan haza nem használhatják közlekedési eszközként a biciklit. És egyáltalán.

Egyetemisták voltunk. A fiúk már letöltötték a kötelező kilenc hónapot, de a lányokat is ki kellett képezni. Mert ha Háború lesz, az az egész nép Háborúja, mi nők, lányok, asszonyok ugyanúgy ki kell vegyünk a részünket benne. Összetereltek a román évfolyam lányaival meg a színisekkel, s minden szombaton egyenruhát öltöttünk. Kivezényeltek az udvarra, masíroztunk fel-alá, tanultunk engedelmeskedni a parancs-zavaknak (vi-gyázz, balra át, hátra arc, pi-henj, szalu-tálj, o-szolj, iga-zodj, ilyenek). Négyes sorokban meneteltünk, csaptuk a lábunkkal a taktust, hazafias dalainktól zengett a tavasz, kántáltuk a Cosînzenele ostaş (akkor még î din i volt). Máskor betelereltek a terembe elméletet tanulni: katonai alapismereteket, harci technikákat, doktrína militárát vagy épp a biológiai és vegyi fegyverek elleni védelemről instruáltak. Háborút szimuláltunk, gázmaszkokkal masíroztunk fel-alá. Aztán a lőtérre vittek. Szétszedtük és megpuoltuk a fegyvert. Ki volt adva ukázba: mindenki FB-t, nagyon jól kell lőjön. Izzadtam és párállottam pápaszemem mögött, sehogy se tudtam egyvonalba illeszteni azt a három pontot, erdõn-mezõn s héthatáron át süvített a golyóm. A vég-eredmény valahogy mégis százszázalékos FB volt.

Két hadnagyunk, Elena és Marinela meglett családanyák, õk is folyton szalutáltak az ezredesnek, akit csak Pãtrãtelnek (Négyzetecské-nek) csúfoltunk a háta mögött, mert alacsony volt és testes. Hamar méregbe gurult, kivörösödött és murisan szõkdõsött.

Rita barátnõmmel untuk a doktrínát, jegyzetelés helyett a pult alatt beszerzett IPM magazint olvastuk a pad alatt. El is kapták a frakkunkat, nem léptettek elõ káplárnak vagy minek, mint a többieket. Sõt, lefokoztak. Hát, mit mondjak, világok omlottak össze bennünk. Egy másik alkalommal sorra felolvasták: kit kell értesíteni katonai vészhely-zet esetén. Bíró Rita közlegény telefonon értesíti Gáll Ilona közlegényt! Hadnagyunk nem értette a szakaszból feltörõ általános derültség okát. Szobatársak voltunk Ritával, sülve-fõve együtt. Hazafelé menet néha

betértünk a moziba, vagy csak úgy lófráltunk kedvünkre a városban. Egyszer megszólított egy öregúr: közlegény, sapkát fel, begombolkozni! Mifene, gondoltuk Ritával, és elhúztunk. Valami kivénhedt szekus lehetett. Valaki meglátott a moziban, és beköpött. Na, egyhamar nem leszünk káplárok, Rita! A Román Hadsereg kötelékében szolgáló katona nem mehet csak úgy moziba!

Húszévesek voltunk, kedélyesen és bárgyún masíroztunk, ha kellett. Kit érdekelt a háború? Egy kicsit a békebeli Svejik menyasszonyának éreztük magunkat.

Május közepe táján egy alkalommal biciklivel mentem a kiképzésre. Mi tagadás, a lejtőn tekerve rendesen levágtam azt a kanyart, s a hirtelen szembe talált motorbiciklist nem tudtam kikerülni. A biciklim taccsra ment, sajgott a fejem, és csorgott a vérem a katonaruhára. A megszeppent motoros rohant velem a sürgősségre. Leszakadt a fülem, mondta a sebész, de megpróbálja visszavarni. Otthoni pihenésemet erélyes telefoncsörgés zavarta meg (minő megtiszteltetés!), az ezredes érdeklődött az állapotom felől, és gyógyulást kívánt. Szinte hallottam lelki füleimmel: a Román Hadsereg katonája nem okoz balesetet!

Pár nap múlva Rita házibulit szervezett a lakásban. Barátaim égre-földre esküdöztek, betartják a rendeletet: Isten ments, hogy bakaruhában biciklire üljenek. És megünnepelték, hogy Van Gogh menyasszonya lettem.

A KÖLTŐ ÉRKEZÉSE

A lányom újabban odavan az irodalomért. Felolvasást tart a testvéreinek, és folyton egy bozontos hajú énekest hallgat, aki nem is énekel, inkább csak dörög, mint a medve, ha zsoldárt olvas: *az évek múlnak, mint a percek*. De hát mit érthet ebből egy 16 éves?! Mostanság kinevezett magyartanára, Csáti, valami íróféle, teljesen megbolondította. Már hetek óta szervezik a Fesztivált, verseket válogatnak, úrlapokat nyomtatnak, vikszolják a kultúrház kopott padlóját, hordják a könyvtárból a könyveket meg a székeket. Mi, asszonyok kapros töltelékes káposztát főzünk, azzal várjuk a vendégeket, meg

jóféle szilvapálinkával. Még a tisztelendő úrral is megbeszélték, hogy a parókia udvarán állíthassák fel az ebédlőasztalt, pedig az atya kissé nyers, komor ember, talán remélte, így a templomba is többen betérnek. Meg hát bizonyára szereti az irodalmat, a plébánia folyosóján ott virít Tamási arcképe, a múltkor meg a templomban Kányádi-verset szavaltak a hittankörösök. Jókedélyű, derék polgármesterünk is föltétlenül ki akarta venni a részét a szervezésből, s bár Csáti tanár úr próbálta lebeszélni, váltig hajtogatta, hogy muzsika nélkül nem ünnep az ünnep, meg kell adni a módját, nem mindennap látogat a faluba egy kommunista munkatábort megjárt Költő.

Vasárnap délelőtt a kultúrház udvara tele szorongó diákokkal és kíváncsi szülőkkal. Amint a Költő kilép az autóból, rázendít a rezesbanda. Legelől a polgármester, izzad a homloka, széles vigyorral köszönti a meghívottakat. A tiszteletes a háttérből figyel, lenéző fintorral nyugtázza a hírhedt vendég érkezését. A Költőnek seprűszerű ősz haja van, bozontos szemöldöke, szürke öltönyt visel, alatta fehér ing, csinos fiatal hölgy támogatja, valószínűleg az unokája. Pipaszár lábain lötyög a nadrág, vajon azóta éhezik szegény? Bemennek a kultúrba, az unokája a bejáratnál egy asztalra könyveket pakol, bizonyára a Költő köteteit. Benn a tanár úr röviden bemutatja, Gyurka bátyámnak szólítja. A diákok feszengve ülnek az első sorokban, a lányom is ott tátja a száját legelől. Próbálok fülelni, elég tunyán, erőtlenül beszél az öregúr, keresztbe tett lábain felcsúszik a nadrág. Istenem, nincsen rajta zokni! Vajon nincs ki mosson rá? Vagy ez költőknél így szokás? Az életéről mesél, az emigrációkról, a recski munkatáborról és József Attiláról. Felolvassa egy versét. Nem értem minden sorát, de tényleg gyönyörű, a magyar nyelvről szól. A végén kérdezni lehet. A nemjóját, a lányom jelentkezik, valami Villon-verset kér. A Költő elmosolyodik, elővesz a zsebéből egy köteg papírfecnit, felszólít egy diákot az emelvényre, épp a szomszéd Danikát, valamit súg a fülébe, Danika szétosztja a cetliket. Olvassuk együtt, fordul a diákok felé, és huncutul kacsint. A diákok felélénkülnek, és egyre bátrabban mondják a verset:

*Francia vagyok Párizs városából,
mely lábam alatt a piszkos mélybe vész,
s most méterhosszan lógok egy nyárfaágról,
és nyakamon érzem, hogy seggem mily nehéz.*

A vers utolsó sora nevetésbe fullad, főleg a fiúk élvezik a pajzánkodást. Nagyot nyelek. A széksorok között enyhe mozgolódás támad, a szülők zavartan pislognak, van, aki hátrafordul, a bejárati ajtó felé, ahol a tisztelendő úr komor arca világít. Mit keres itt ez a porbafingó vén buzeráns? Szentségtelenség! Ez kell a mi fiataljainknak?! Csak a közelében állók halljuk morgolódását. Sejtettem én, hogy idefajul! Méghogy az unokája! És tüntetően kivonul a teremből. A polgármester a torkát köszörüli, Csáti tanár úr boldog önkívületben észre se veszi, mi történt. A diákok ujjongva tapsolják a Költőt.

Én meg csak állok ott, s már nem tudom, mennyi az anyyi.

BÚBÁJ-TÁNC

Ha az anyósom átjön hozzánk, fél óra alatt felvirágzik a kertünkben a gaz. A lányok nagyon szeretik, mert majd' másfél méteresre nő, és egyes kis ösvényeket taposnak benne, azokon futkorásznak és hancúroznak napestig. Amint átlépi küszöbünket, a házra valami nyugtalanító időtlenség telepedik, a lerben berobban a tűz, a sarokban borostyán sarjad, hektikus fények zizegnek, a kamrában pezsegni kezd a tavalyelőtti aszott zakuszká, a szélcsengő megrészegül, és úrrá lesz rajtam valami bizsergető borzongásféle, körmeim nőni kezdenek, s a hajam, Istenem, a hajam dús zuhatagként ömlik le vállamon, csak úgy röpködnek vörös fürtjeim, viszketni kezd a talpam, s mint sikamlós kígyó, kúszik felfele a csípőm, a mellkasom, a karjaim felé a vágy, hogy mozduljak, pörögjek, pördüljek, riszáljak, és ropjam ezt az eszelős, bolond táncot. És valahogy a zene, a zene is ott van, szinte érzem a zsigereimben, dübörögnek a dobok, búgnak a húrok, zakatolnak a billentyűk, s mint gomolygó lila füstillat átítat a muzsika. Anyósom szeme parázslík, pórusaiból súlyos pézsmailat árad, elfojtott titkok párája lengi körül, vonz és taszít egyszerre, derékon ragad, s valami vad, zsidadt csörgésben olvadunk össze, lázasan lejtünk fel, alá és körbe, talán a talajtól is elrugaszkodunk, de hol van már a fent meg a lent? A pulton, a kagylóban mosatlantornyok, a szennyeskosárból kibuggyannak a ruhák, a kályhán odakozmál a lencsefőzelék. Serceg a csipke a szoknyám alján, és foszlani kezd, testem zubogó ritmusa

tajtékos hullámokat vet, röptömben sziklákat görgetek, izzó sarkantyúm nő. Torkomat lomha, morajló hangok hagyják el, egyre mélyebb és mélyebb regiszterek, hallom anyósom átható dongását, szertelenül tobzódok, zakatol a vérem, és kiserken. De én csak táncolok, táncolok zabolátlanul. Ha a lányok betévednek, ők is beállnak ebbe az örült körforgásba, bekapja őket a sodrás, ziláltan pörögnek, pördülnek, fordulnak, mint kerge kakukkfiókák a lét peremén, csintalan nevetésük az egekbe száll. Így zsongunk-zsibongunk, rázzuk a rongyot kócosan, eszeveszetten, csillapítatlanul. Kifulladásig.

Másnap aztán kábán, szemlesütve takarítjuk a romokat.

